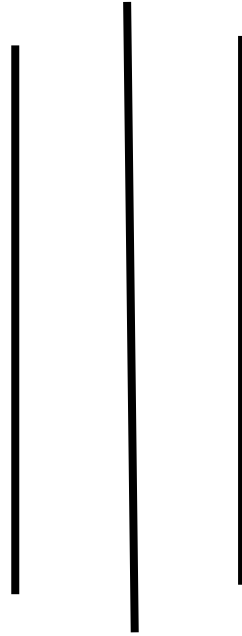

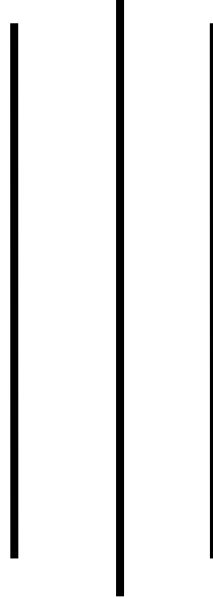

आर्थिक बर्ष २०८०/८१ को
नीति तथा कार्यक्रम

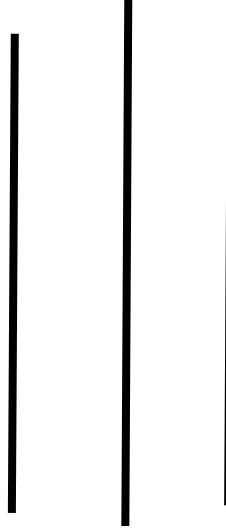

सुनकोशी गाँउपालिका
रामटार, सिन्धुली
२०८०

गाँउसभाको बैठकमा २०८० साल असार १ गते शुक्रवार सुनकोशी गाँउपालिकाका
अध्यक्ष श्री दिपा बोहोरा दाहाल ज्यूले प्रस्तुत गर्नुभएको

आर्थिक वर्ष २०८०/८१ को नीति तथा कार्यक्रम

सुनकोशी गाँउपालिका
रामटार, सिन्धुली
२०८० साल असार १ गते

आदरणीय गाँउसभाका सदस्य ज्यूहरु,
उपस्थित महानुभावहरु,
पत्रकार साथीहरु,
सुनकोशीबासी आमा बुबा, दाजुभाई तथा दिदिबैनीहरु,

१.नेपालको संघीय गणतान्त्रिक संविधानको उद्देश्य दिगो शान्ति, सुशासन, विकास र समृद्धि हासिल गर्ने रहेको छ ।संविधानको उद्देश्यहरु हासिल गर्ने र सुनकोशी गाँउपालिकाभित्रका नागरिकहरुको जीवनस्तरमा सकारात्मक परिवर्तन ल्याउने आधारको रूपमा रहेको सुनकोशी गाँउपालिकाको आर्थिक बर्ष २०८०।८१ को नीति तथा कार्यक्रम, दोस्रो गाँउसभाको दोस्रो हिउँदे अधिवेशनको तेस्रो बैठकमा प्रस्तुत गर्न पाउदा गर्वको अनुभूति भएको छ।मेरो दोस्रो कार्यकालको दोस्रो नीति तथा कार्यक्रम भएकोले म उत्साहित समेत छु । यस सुखद अवसरमा सर्वप्रथम म सुनकोशी गाँउपालिकालाई सफल बनाउन भुमिका खेल्नुहुने सम्बन्धित सबै पक्षहरु प्रति हार्दिक आभार व्यक्त गर्दछु । नेपालको विभिन्न चरणका लोकतान्त्रिक आन्दोलनमा आफ्नो जिवन अर्पण गर्नुहुने सम्पूर्ण सहिदहरु प्रति भावपूर्ण श्रद्धान्जली अर्पण गर्दछु । नेपालको विभिन्न समयमा भएका अग्रगमनका संघर्ष र आन्दोलनहरुमा सहिदहरुका मर्मभाव र योगदानहरुले हामीलाई सदैव कर्तव्यको पथमा डोर्याइरहनेछ ।

२.विश्वभर फैलिएको कोभिड-१९को नियन्त्रण र रोकथाममा लगानी गर्नुपर्ने बाध्यात्मक अवस्था, विश्व परिवेशमा मौलाइरहेको शितयुद्ध र रसिया युक्रेन युद्धका कारण विश्व अर्थतन्त्रका साथै नेपालको अर्थतन्त्र समेत प्रभावित भएको छ।जसबाट सुनकोशी गाँउपालिकाको बजेट तथा कार्यक्रम, शशर्त, समानिकरण अनुदान, राजस्व बाँडफाडको रकम र विशेष र समपुरक अनुदानहरु समेत प्रभावित भएको छ। नागरिकमा पुर्याउनुपर्ने विकास र समृद्धिका असिमित आवश्यकताहरु र उपलब्ध सिमित स्रोत र साधनहरुबीचको उचित तालमेल गर्दै नेपालको संविधान अनुसुची ८ र ९ मा उल्लिखित स्थानिय तहको एकल तथा साझा अधिकार, नेपाल सरकारले अवलम्बन गरेका आर्थिक तथा वित्तिय नीतिहरु, आबधिक योजनाले तय गरेका प्राथमिकताहरु, विकासका समसामयिक मुद्दाहरु जस्तै सामाजिक संरक्षण, दिगो विकास, जलवायु परिवर्तन र विपद व्यवस्थापन, खाद्य तथा पोषण सुरक्षा, लैङ्गिक सशक्तिकरण तथा समावेशी विकास, वालमैत्री स्थानिय शासन, वातावरणमैत्री स्थानिय शासन, खुल्ला दिसामुक्त तथा पुर्ण सरसफाई, उर्जासंकट लगायतका अन्तर सम्बन्धित विषयहरु र मेरो पहिलो कार्यकालबाट प्राप्त अनुभवहरुको आधारमा प्रस्तावित आगामी आ.व.२०८०/८१ को नीति तथा कार्यक्रम कार्यपालिकाबाट स्वीकृत गरी सार्वजनिकरणका लागि गरेको छु । यस नीति तथा कार्यक्रम सुनकोशी गाँउपालिकाको “हामी सबैको शान समृद्ध सुनकोशी हाम्रो अभियान” भन्ने मूल नारालाई सार्थक बनाउनेतर्फ केन्द्रित रहेको छ ।

आदरणीय गाँउ सभा सदस्य ज्यूहरु,

३.आगामी आ.व. २०८०।८१ को नीति तथा कार्यक्रम प्रस्तुत गर्नु पूर्व म चालु आ.व.२०७९।८०को हालसम्मको नीति तथा कार्यक्रमगत उपलब्धीहरुलाई संक्षेपमा प्रस्तुत गर्न चाहन्छु ।

- सुनकोशी गाँउपालिकाका नागरिकहरुलाई निशुल्क स्वास्थ्य सेवा प्रदान गर्नको लागि सबै स्वास्थ्य संस्थामा पर्याप्त औषधीहरु तथा सामग्रीहरु खरिद भई वितरण भएको छ। नागरिकहरुको स्वास्थ्य संस्थामा पहुँच बढेको छ । न्यूनतम सेवा मापदण्डमा ६५ अंक प्राप्त भएको छ ।
- जेष्ठ नागरिक अपाङ्ग र असक्त तथा विपन्न नागरिकहरुलाई निशुल्क स्वास्थ्य उपचारको लागि आत्मिय सामुदायिक अस्पतालसँग सम्झौता गरिएको छ ।
- नेपाल रेडक्रस सोसाइटी सुनकोशीसँगको सहकार्यमा गणतन्त्र दिवसको अवसरमा वडा न. १ कुशेश्वर मन्दिर परिसरमा १ दिन र वडा न. ३ मा १ दिन गरी गाँउपालिकाभित्र २ दिन रक्तदान कार्यक्रम सम्पन्न भएको छ।
- सुरक्षित मातृत्व सुनकोशी गाँउपालिकाको दायित्व अनुरूप स्वास्थ्य संस्थामै सुत्केरी गराउनको लागि स्वास्थ्य संस्थामा पर्याप्त जनशक्ति र आवश्यक सामग्रीको व्यवस्थापन तथा स्वयं सेविकाहरुको परिचालन गरिएको छ । ९ वटा स्वास्थ्य संस्थामा पोषण कर्नरहरु निर्माण भएका छन् ।
- अन्तराष्ट्रिय महिला दिवसको अवसरमा र घुम्ति शिवर संचालन गरी ७ वटै वडाका जम्मा ८२६ जना महिलाहरुको पाठेघरको स्क्रिनिङ आड खस्ने समस्या तथा प्रजनन स्वास्थ्य सम्बन्धी परीक्षण सम्पन्न भएको छ । घुम्ति शिवरमार्फत ७ वटै वडाका १०२४ जना नागरिकहरुको स्वास्थ्य परीक्षण गरिएको छ ।
- अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरुको निशुल्क स्वास्थ्य परीक्षण शिवर संचालन भएको छ ।
- स्वास्थ्य शाखा मार्फत शशर्त र गाँउपालिकाबाट विनियोजित कार्यक्रमहरु कुशलतापूर्वक सम्पन्न भइरहेको छ ।
- सबै विद्यालयहरुमा आवश्यक मात्रामा निशुल्क स्यानेटरी प्याड वितरण सम्पन्न भएको छ । साथै १० वटा माविहरुको लागि स्यानेटरी प्याड डिस्पोजल मेसिनको व्यवस्था गरिएको छ ।
- शैक्षिक गुणस्तर सुधारका लागि विद्यालय अनुगमन कार्यलाई तिब्रता दिइएको छ । दिवा खाजामा स्थानीय खाद्यान्न प्रयोग गरि विद्यालयमा नै पकाउने व्यवस्थाको अनिवार्यता गरिएको छ ।

- माध्यमिक र आधारभूत विद्यालयहरूमा इ हाजिरीको माध्यमबाट हाजिरी ट्र्याकिङ प्रणाली शुरु भएको छ । विद्यालय सुधार योजनामा सरोकारवाला सबैको चासो वृद्धि भएको छ ।
- सुनकोशी गाँउपकालिकाको मावि स्तरीय तेस्रो राष्ट्रपति रनिडशिल्ड प्रतियोगिता सम्पन्न भइ जिल्ला स्तर प्रतियोगिताको लागि ५१ जना विद्यार्थी भाइवहिनीहरू छनौट भएका थिए ।
- गाँउपालिकाको १० बर्षे खानेपानी सरसफाई र स्वच्छता योजना अनुरूप एक घर एक धारा निर्माणको नेवा र अन्य संस्थासँगको सहकार्य निरन्तर भएको छ । सरसफाईका कार्यक्रमहरू अभियानकै रूपमा संचालन भएको छ ।
- सामाजिक सुरक्षा भत्ता वितरणलाई सरलीकरण गर्न असक्तहरूलाई वडामै भत्ता वितरण गर्न वैङ्कहरूसँग सम्झौता भइ वडामै वितरण गर्न शुरु गरिएको छ ।
- जेष्ठ नागरिकहरू र अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूलाई शिविर मार्फत परिचयपत्र कार्ड वितरण भएको छ ।
- ४५ जना महिला दिदी बहिनीहरू लोक सेवा तयारी कक्षामा सहभागी हुनुभएको थियो । २०० जना भन्दा बढी बालबालिकाको उपस्थितिमा बाल भेला सम्पन्न भएको छ । जेष्ठ नागरिकहरूको अनुभव आदान प्रदान गर्ने कार्यक्रम, बालविवाह र सामाजिक विकृतिहरू न्यूनीकरणका लागि गुरु पुरोहित अन्तरक्रिया कार्यक्रम लैङ्गिक समावेशी सामाजिक परीक्षण आदि कार्यक्रमहरू सम्पन्न गरिएको छ ।
- सबै वडामा मनोसामाजिक परामर्शकर्ताको व्यवस्था गरी लैङ्गिक तथा घरेलु हिंसा न्यूनीकरण र क्षति कम गर्ने कार्य निरन्तर भएको छ ।
- न्यायिक समितिलाई प्रविधिमैत्री र प्रणालीको अनुरूप संचालन गरिएको छ ।
- १८३ जना कृषकहरूलाई ७५ प्रतिशत अनुदानमा स्प्रेयर ट्याङ्की वितरण कार्य सम्पन्न भएको छ । घुम्ती शिविर मार्फत १०२७ जना किसानहरूलाई मौसमी बेमौसमी विउ विजन र पशुपंक्षीका लागि निशुल्क औषधी वितरण भएको छ ।
- ८५ प्रतिशत अनुदानमा ९ वटा स्थाइ संरचनाको पोली हाउस निर्माण भएको छ । १०० जना कृषकहरूलाई प्लास्टिक सिट वितरण भएको छ ।
- एकिकृत घुम्ति शिविर हुनु भन्दा पहिले सबै वडामा १२०० पशुपन्छीका लागि निशुल्क औषधी वितरण कार्य सम्पन्न भएको छ ।
- पशुहरूको लागि ५० प्रतिशत अनुदानमा पशुबीमा कार्यक्रम निरन्तर चलिरहेको छ । गाँउपालिकाभित्र पशुपालनमा वृद्धि भई पशुपंक्षिहरूको संख्या बढेको छ ।
- देविस्थान खानीगाँउ सिउरेनी ओखेनी काफ्लेचौर डागी बोल्दे बुद्धपार्क हिलेखर्क फापरचुली बन्दीपुर मतनबास नागी गढी पर्यटन पदमार्ग निर्माण कार्य शुरु भएको छ । गाँउपालिका भित्रका मठमन्दिरहरू र सहिद पार्क भ्रमण गर्न र सुनकोशी नदिमा जलयाना गर्न आन्तरिक तथा बाह्य पर्यटकको आगमनमा वृद्धि भएको छ ।

- सडक निर्माण तर्फ १५ सय मिटर नया ट्रयाक ओपन र २२ सय मिटर सडक स्तरोन्नती गरिएको छ । गाँउपालिकाभित्रका सबै सडकहरू १२ महिना नै संचालन हुने व्यवस्था गरिएको छ ।
- लघु उद्दम विकास कार्यक्रम मार्फत वेकरी तालिम, बाखापालन तालिम, जुस उत्पादन लगायत सीप मुलक तालिमहरू संचालन गरी लघु साना तथा घरेलु उद्योगहरू संचालन गर्न प्रोत्साहन गरिएको छ ।
- प्रधानमन्त्री रोजगार अन्तर्गत यस वर्ष ११ वटा चौतारा, २ वटा पोखरी ४ ठाँउमा विद्यालय संरक्षण र ६ वटा गोरेटो बाटो निर्माण तथा मर्मत भइरहेको छ ।
- गाँउपालिका भित्रका ४० वटा सहकारीहरूको क्षमता विकास गरी उदेश्यमा केन्द्रित रहेर संचालन गर्न तालिम संचालन भइ सम्पन्न भएको छ । साथै सहकारीको प्रोफाइल तयार गर्ने काम भएको छ ।
- सेवा प्रवाहलाई छिटो छरितो र प्रभावकारी बनाउन गाँउपालिकाको कार्यालय वडा कार्यालयहरू र स्वास्थ्य संस्थाहरूमा जनशक्ति र भौतिक सामग्रीको व्यवस्थापन, इ हाजिरी र सफ्टवेयर प्रणालीको प्रयोग गरिएको छ ।
- चालु आर्थिक वर्षको आय र व्यायहरूको क्षेत्रगत उपलब्धिहरू बजेट सभामा प्रस्तुत हुनेछ ।

आदरणीय गाँउसभा सदस्य ज्यूहरू,

४.अब म आगामी आ.व.२०८०।८१ को विषय क्षेत्रगत नीति तथा कार्यक्रमहरू प्रस्तुत गर्दछु ।

१.आर्थिक विकास

कृषि

- सुनकोशी गाँउपालिकाको प्रख्यात बालीहरू गाजर, किवी, कागती, जुनार, सुन्तला, टमाटर, काउली, धान, मकै, गहुँ, आलु लगायतका फलफुल तथा तरकारीजन्य र औषधिजन्य जडिबुटीहरू टिमुर, सिस्नो, बोझो, गुर्जो आदिको उत्पादन बृद्धि गर्न विभिन्न कार्यक्रमहरू संचालन गरिनेछ ।
- “अध्यक्षसँग युवा किसान भेटघाट” कार्यक्रम मार्फत तरकारी बाली उत्पादनको आधारमा किसानहरूलाई अनुदान प्रदान गरिनेछ ।
- अर्गानिक तरकारीमा आत्मनिर्भर गाँउपालिका निर्माणका लागि एक घर एक करेसावारी (KITCHEN GARDEN) निर्माण गर्ने कार्यक्रम शुरुवात गरिनेछ ।
- “विषादी विष हो औषधी होइन” भन्ने विषयलाई मध्यनजर गरी सुरक्षित रहन प्रत्येक किसानलाई स्प्रेअर वितरण गर्ने कार्य निरन्तर रूपमा लगिनेछ ।

- किसानहरुको मलको समस्यालाई समाधान गर्न संघ र प्रदेश सरकारका साथै सम्बन्धित निकायहरूसँग समन्वय गरिनेछ । साथै प्राङ्गारिक खेती प्रवर्द्धन गर्नका लागि भर्मिकम्पोस्ट बनाउने कार्यक्रम शुरुवात गरिनेछ ।
- कृषि पेशालाई मर्यादित र सम्मानित पेशाको रूपमा विकास गरिनेछ । यन्त्रीकरण व्यवसायीकरण आधुनिकीकरण र वजारीकरणको माध्यमबाट एक वडा एक उत्पादन कार्यक्रमलाई अभियानको रूपमा लैजादै पकेट क्षेत्रको रूपमा विकास गरिनेछ ।
- सुखखाग्रस्त भू-भागलाई सिँचाइको व्यवस्था गरिनेछ ।
- कृषि प्रसार नीति अनुसार कृषकहरुलाई तालिम प्रदान गर्ने र ज्ञान सीप र धारणालाई परिवर्तन गर्न अन्तरजिल्ला भ्रमण गर्ने व्यवस्था मिलाइने छ ।
- कृषि क्षेत्रको सुदृढीकरणका लागि सरकारी गैर सरकारी क्षेत्रहरु तथा कृषि विज्ञहरूसँग समन्वय र सहकार्य गरिनेछ ।
- मासु अण्डा र दुधमा आत्मनिर्भर सुनकोशी गाँउपालिका निर्माणका लागि युवाहरुको सहभागिता कार्यक्रमहरु संचालन गरिनेछ । विदेशबाट फर्केका युवाहरुको क्षमतालाई उपयोग गर्न प्राविधिक र आर्थिक अनुदानका कार्यक्रमहरु संचालन गरिनेछ ।
- मासु र दुध उत्पादन बढाउनको लागि गाइ र भैँसीहरुमा कृत्रिम गर्वाधान कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
- गरिबी न्यूनिकरण र रोजगारी सिर्जना गर्नका समाजमा पछाडी परेका समुदाय लक्षित पशुपालन कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
- माछापालनलाई प्रवर्द्धनका लागि नयाँ पोखरी निर्माण पुरानो पोखरीहरु मर्मत तथा सुधार मत्स्य ह्याचरी र नर्सरी स्थापना संचालन तथा व्यवस्थापन र संभाव्यताको आधारमा चिसो र तातो पानीमा हुने माछापालन कार्यक्रमहरु संचालन गरिनेछ ।
- जुनोटिक रोगको बारेमा जानकारी गराउन विद्यालय शिक्षा कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
- पशुपंक्षिमा लाग्न सक्ने विभिन्न किसिमका महामारीजन्य रोगहरु उन्मुलनका लागि खोप कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
- गोबर रगत तथा दुध परीक्षण तथा अन्य परीक्षणका लागि गाँउपालिका स्तरीय पशु प्रयोगशाला निर्माणका लागि पहल गरिनेछ ।
- कृषकहरुको सम्पूर्ण सुरक्षाका लागि ५० प्रतिशत अनुदानमा पशुबीमा तथा कृषक बीमा कार्यक्रम निरन्तर रूपमा संचालन गरिनेछ ।
- पशुपालनमा रहेको आहारको समस्या समाधान गर्न घाँस र विउ वितरण गरी एक घाँस स्रोत केन्द्रको स्थापना गरिनेछ ।
- एक वडा एक स्वच्छ मासु पसल र एक सुधारिएको डेरी उद्योग स्थापना गर्न प्राथमिकता दिइनेछ । बजार अनुगमन र नियमनका कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।

- कृषकहरूको क्षमता अभिवृद्धिका पशुपालन तालिम संचालन गर्ने कृषकहरूलाई कृषि सूचना प्रणालीमा आवद्ध गरी पहुँच बढाउन किसान कल सेन्टर स्थापना गर्ने किसान सहायता कक्ष स्थापना गर्ने र कृषि सुशासनका लागि सार्वजनिक सुनुवाइ गर्ने कार्यलाई मुख्य प्राथमिकतामा राखि व्यवस्थित बनाउदै लगिनेछ ।
- सामुदायिक कुकुर बन्धाकरण र रेविज विरुद्धको खोप कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
- जलवायु परिवर्तनले कृषि क्षेत्रमा देखा परेका अवसर र असरहरूको पहिचान गरि अनुकुलन र प्रभाव न्यूनीकरणका लागि विशेष कार्यक्रमहरू संचालन गरिनेछ ।

उद्योग तथा वाणिज्य

- स्थानिय जडिबुटी तथा कृषि उत्पादनमा आधारित लघु साना तथा घरेलु उद्योगहरूको विकासलाई प्राथमिकता दिइनेछ ।
- स्थानीय ज्ञान सीप कला र उत्पादनलाई प्रोत्साहन गर्न गाँउपालिकाभिन्न स्वागत र सम्मान कार्यक्रम गर्दा स्थानीय स्तरमा उत्पादन भएको ढाकाको खाँदा र स्थानीय उत्पादनको फूलको माला मात्रै प्रयोगमा ल्याइनेछ । स्थानीय स्तरमा उत्पादन भएको अल्लोको झोला र मिनिरल वाटरको पानी खरिद गरेमा व्यावसायीहरूलाई कर छुट गर्ने नीति लिइनेछ ।
- गाँउपालिकाको अनुदानमा संचालित धान मिल, सिस्नो प्रशोधन केन्द्र, दुध डेरी उद्योगहरूलाई पुनर्जीवन दिन आवश्यक रणनीति बनाइनेछ ।
- स्थानिय उत्पादनमा आधारित सामानहरूको बजार सुनिश्चित गर्न पहल गरिनेछ । साथै स्थानिय उत्पादन प्रयोगमा जोड दिइनेछ ।
- साना तथा घरेलु उद्योग स्थापनाको लागि आवश्यक तालिम र व्यवस्थापनका लागि सहजीकरण गरिनेछ ।
- गाँउपालिकाभिन्न होटल, किराना, फेन्सी तथा श्रृङ्गार पसलहरू, मेडिकलहरू तथा एग्रोभेटहरू इट्टा तथा ब्लक उद्योगहरू लगायतको उद्योग तथा व्यावसायहरूलाई दर्ता एवं सञ्चालनमा प्रोत्साहन तथा सहजीकरण गरिनेछ । साथै अनियमितता गैरकानूनी कारोबार र कालो बजारीलाई रोक्न नियमित अनुगमन तथा नियमनका कार्यहरू संचालन गरिनेछ ।
-

पर्यटन

- गाँउपालिकाका सम्भाव्य पर्यटकिय स्थलहरूको पहिचान तथा विकास गरी आन्तरिक तथा वाह्य पर्यटन प्रवर्द्धन गरिनेछ ।
- पर्यटकिय गन्तव्यको रूपमा देविस्थान खानीगाँउ सिउरेनी ओखेनी काफ्लेचौर डाँगी बोल्दे बुद्धपार्क हिलेखर्क फापरचुली बन्दिपुर मतनबास नाँगी गढी पर्यटन ट्रेल निर्माण र विकास गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ । साथै प्रचार प्रसारमा जोड दिइनेछ ।

- गाँउपालिकाभित्रका पर्यटकीय क्षेत्रहरूमा आन्तरिक तथा बाह्य पर्यटकहरूलाई लोभ्याइ बसाई लम्बाउन पर्यटन व्यावसायी तथा होटल व्यवसायीहरूसँग पूर्वाधार निर्माण, फोहरमैला व्यवस्थापन तथा स्थानीय उत्पादन प्रयोग गर्न आवश्यक छलफल र सहजीकरण गरिनेछ ।
- सित्तलपाटी मालेपाटी मुलकोटपाटी विपि पार्क सहिद पार्क तथा बोटानिकल गार्डन र फापरचुली क्षेत्रमा पर्यटकहरूलाई आकर्षण गर्न पहल गरिनेछ ।
- गाँउपालिकाभित्रका धार्मिक तथा ऐतिहासिक क्षेत्रहरूको पहिचान गरी संरक्षण र प्रचारप्रसार गरिनेछ ।
- पर्यटन प्रवर्द्धनका लागि सरकारी तथा गैरसरकारी क्षेत्र र निजी क्षेत्रहरूसँग समन्वय र सहकार्य गरिनेछ ।
- सुनकोशी गाँउपालिकाभित्र पर्ने विपी हाइवे क्षेत्रलाई सँधै सफा र सुन्दर बनाइनेछ । हाइवे क्षेत्रमा पर्ने कुशेश्वर मन्दिर परिसरको विकास, रामटार मुलकोट क्षेत्र र सहिद पार्क क्षेत्रको विकास र रातोडाँडा क्षेत्रमा स्टोन पार्क निर्माण तथा व्यवस्थापन कार्यलाई विशेष ध्यान दिइनेछ ।

सहकारी तथा वित्तिय क्षेत्र

- सुनकोशीको आर्थिक विकास र रोजगारी सिर्जनाको आधारको रूपमा रहेका सहकारी तथा वित्तिय क्षेत्र प्रवर्द्धनमा विशेष ध्यान दिइनेछ ।
- गाँउपालिकाभित्र कृषि र उत्पादनशील क्षेत्रमा लगानी गर्ने सहकारी तथा वित्तीय क्षेत्रलाई प्रोत्साहन र पुरस्कार स्वरूप व्यवस्थापनको लागि अनुदान दिने व्यवस्थान गरिनेछ ।
- सहकारीहरूको स्थापित उद्देश्य अनुरूपको कार्य सम्पादन निरन्तर अनुगमन मूल्याङ्कन गरिनेछ । उद्देश्य अनुरूप संचालित सहकारीहरूलाई प्रोत्साहन गर्ने तथा उद्देश्य अनुसार संचालन नभएका सहकारीहरूलाई नियमन गर्ने कार्य निरन्तर गरिनेछ ।
- **“एक वडा ३ फरक उद्देश्यका सहकारी”** नीति अनुरूप सहकारीहरूलाई मर्जको लागि आव्हान गरिनेछ । साथै समयमै मर्ज हुने सहकारीहरूको लागि व्यवस्थापन अनुदान प्रदान गरिनेछ ।
- गाँउपालिका भित्रका किसानहरूलाई सहुलियतपूर्ण ऋण प्रवाह गर्न बैङ्क तथा वित्तीय संस्थाहरूसँग समन्वय र सहजीकरण गरिनेछ ।

२.सामाजिक विकास

शिक्षा

- नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार, स्थानीय शिक्षासँग सम्बन्धित सरोकारवालाहरू र गैर सरकारी संस्थाहरूको सहकार्यमा अपाङ्गता भएका बालबालिका सहित सबै बालबालिकाहरूको अनिवार्य

- आधारभूत शिक्षामा पहुँच सुनिश्चितता गरिनेछ । साथै १३ देखि १८ वर्ष सम्मका बालबालिकाहरूको माध्यमिक शिक्षामा पहुँच र गुणस्तरीय सिकाइमा सुनिश्चितता गरिनेछ ।
- आत्मनिर्भरता, राष्ट्रिय र अन्तराष्ट्रिय रोजगारीका अवस्थाहरूको अध्ययन गरी माध्यमिक तहको प्राविधिक तथा व्यवसायिक शिक्षाको विस्तार गरिनेछ ।
 - ३ देखि ५ वर्ष उमेरका बालबालिकालाई कम्तिमा १ देखि २ वर्ष सम्मको प्रारम्भिक बाल विकास र शिक्षा सेवा उपलब्ध गराइनेछ । साथै थप विश्लेषण र आवश्यकताको आधारमा विस्तार समेत गरिनेछ ।
 - विद्यार्थीहरूको अन्तरनिहित क्षमताको पहिचान र विकासका विद्यालयहरूले लागि प्रत्येक शुक्रबारलाई प्रतिभा प्रस्फुटनको रूपमा अतिरिक्त क्रियाकलापहरू संचालन गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ ।
 - सुनकोशी गाँउपालिकाभित्र रहेका विद्यालयहरूको शैक्षिक गुणस्तर सुधार गर्न सिकाइ सामाग्रीहरू बाल पुस्तकालय आइटी सिकाइ सामाग्रीहरू सरसफाइ सामाग्री जस्ता भौतिक तथा प्राविधिक सुविधाको विस्तार गरिनेछ । सुरक्षित समावेशी सिकाइमैत्री वातावरण कक्षाकोठाहरू र खेलमैदानहरू निर्माण गरिनेछ ।
 - गाँउपालिका र विद्यालयहरूमा समावेशिता सहभागिता र जवाफदेहिता बढाई शैक्षिक सुशासन कायम गर्ने तथा शिक्षामा लैङ्गिक समावेशीकरण सुनिश्चिता गरिनेछ ।
 - प्रदेश शिक्षा तालिमशाखासँग समन्वय गरी पूर्व प्राथमिक देखि माध्यमिक तहका सबै शिक्षकहरूलाई शिक्षण व्यावसायिक तालिम दिइनेछ । नियमित अनुगमन र शिक्षण सिकाइ गतिविधिहरूको विशिष्ट समीक्षा प्रणाली अवलम्बन गरी विद्यार्थीको सिकाइ नतिजामा सुधार गर्दै गुणस्तरीय शिक्षण र सिकाइको सुनिश्चितता गरिनेछ ।
 - **विज्ञान प्रविधि अंग्रेजी लेखा र गणित (STEAM)** विषयहरूमा तहगत र विषयगत पाठ्यपुस्तकहरू शिक्षण सामाग्रीहरू र शिक्षण विधिहरूमा COLLABORATION CREATIVITY CRITICAL THINKING AND COMMUNICATION जस्ता सिकाइ कौशलहरूको प्रयोग मार्फत एकिकृत सिकाइ उपलब्धि अभिवृद्धि गरिनेछ ।
 - विपन्न छात्राछात्रहरूलाई प्राविधिक तथा उच्च शिक्षाका लागि उचित छात्रवृत्तिको व्यवस्था गरिनेछ ।
 - गाँउपालिकाभित्र रहेका विद्यालयहरूमा १००% भर्नादर पुर्याउन विभिन्न कार्यक्रमहरू संचालन गरिनेछ । अनौपचारिक शिक्षाको लागि कुनै एक माध्यमिक विद्यालय मार्फत परिक्षामा सहभागी गराउने व्यवस्था गरिनेछ ।
 - आधारभूत तह कक्षा ८ को परिक्षा प्रणालीलाई थप बैज्ञानिक बनाइनेछ । अन्तर विद्यालय प्रश्नपत्र निर्माण र कपि परीक्षण गरि १-५ को शिक्षण सिकाइ क्रियाकलाप र नतिजा मूल्याङ्कन प्रणालीलाई बलियो बनाइनेछ ।

- न्यून विद्यार्थी भएका विद्यालयहरूलाई मर्ज तथा समायोजन र कक्षा घटाउनको लागि शिक्षा सरोकारवालाहरूसँग निरन्तर छलफल तथा समन्वय गरिनेछ ।
- विद्यालय सुधार योजना अन्तर्गत प्रधानाध्यापक तथा शिक्षकहरूलाई उत्प्रेरित गर्न समय समयमा राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय शैक्षिक फिल्महरू भिडियोहरू तथा डकुमेन्ट्री देखाउने प्रणालीको विकास गरिनेछ ।
- गाँउपालिकाभिन्नका आर्थिक रूपमा कमजोर रहेका घरपरिवारका विद्यार्थीहरूको लागि झोला कपि कलम र ड्रेस उपलब्ध गराइनेछ ।

स्वास्थ्य

- **“स्वस्थ सुनकोशी स्वस्थ नागरिक”** अभियानलाई सफल बनाउन गाँउपालिकाभिन्न रहेका आयुर्वेदालय ,स्वास्थ्य चौकी आधारभूत स्वास्थ्य केन्द्र र सामुदायिक स्वास्थ्य इकाइबाट व्यवस्थित र सुविधासम्पन्न रूपले स्वास्थ्य सेवा प्रवाहको लागि व्यवस्थापनका सम्पूर्ण पक्षहरूमा विशेष ध्यान दिइनेछ । साथै १५ सैयाको अस्पताल निर्माण कार्य आगामी आ ब २०८०।८१ मै शुरुवात गर्न विशेष पहल गरिनेछ । १५ वेडको अस्पताल तयार नहुँदासम्म झाँगाझोली रातमाटा स्वास्थ्य चौकीमा एक जना चिकित्सक र रेडियोग्राफर व्यवस्थापन गरी सेवालाई चुस्त बनाइनेछ ।
- कोभिड -१९ विरुद्धको खोप लगायतको सबै खोपहरूको प्राप्तिको लागि संघ र प्रदेश सरकारसँग समन्वय गरी खोप कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
- स्वास्थ्य सम्बन्धी देखिने कोभिड(१९ जस्तै विभिन्न प्रकोप तथा महामारी नियन्त्रणको लागि प्रकोप व्यवस्थापन कोष खडा गरिनेछ । विपद तथा महामारी नियन्त्रण र रोकथामका लागि सरकारी गैरसरकारी पक्षहरूसँग समन्वय र सहकार्य गरिनेछ । सुनकोशी क्याम्पसमा रहेको २० शैयाको आइसोलेशन वार्ड व्यवस्थापनलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
- **“सुरक्षित मातृत्व सुनकोशीको दायित्व”** भन्ने नारालाई सार्थक तुल्याउन गर्वभती महिलाहरूलाई USG मेसिन मार्फत स्वास्थ्य परिक्षण गर्ने निशुल्क क्यालसियम चक्की वितरण गर्ने पोषण कार्यक्रममा सहभागी गराउने बर्थिड सेन्टरमा प्रसुति सेवा लिन निशुल्क एम्बुलेन्स सेवा प्रदान गर्ने र नेपाल सरकारको प्रोटोकल अनुसार गर्वभती महिलाले स्वास्थ्य संस्थामा परीक्षण गराइ बर्थिड सेन्टरमा सुत्केरी गराए वापत प्रत्येक सुत्केरी महिलालाई **“अध्यक्ष प्रोत्साहन कार्यक्रम”** मार्फत आर्थिक सहयोग गरिनेछ । गाँउपालिकामा थप बर्थिड सेन्टर विस्तार गरी SBA तालिमको लागि विशेष पहल गरिनेछ ।

- गुणस्तरीय स्वास्थ्य सेवा प्रवाहको लागि स्वास्थ्यकर्मी र महिला स्वयम सेविकाहरूलाई आवश्यक तालिमको प्रवन्ध गर्ने उत्कृष्ट कर्मचारी घोषणा तथा प्रोत्साहन भत्ता उपलब्ध गराउने कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
- नेपाल सरकारले तोकेको आठ प्रकारका दिर्घ रोगीहरूलाई प्रदान गरिदै आएको स्वास्थ्य उपचार सहायतालाई निरन्तरता दिइनुका साथै सबै प्रकारको क्यान्सर तथा मृगौला सम्बन्धी विरामीलाई नेपाल सरकारले तोकेको मापदण्ड अनुसार दोहोरो नपर्ने गरी विपन्न नागरिक सामाजिक सुरक्षा भत्ता उपलब्ध गराइनेछ ।
- गाँउपालिकाभित्रका जेष्ठ नागरिक अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरू असक्त र विपन्न नागरिकहरूलाई निशुल्क स्वास्थ्य उपचारको व्यवस्था गरिनेछ । साथै स्वास्थ्य संस्थामा पहुच नभएका नागरिकहरूलाई पायक पर्ने स्थानमा विशेषज्ञ सहितको बहुपक्षीय स्वास्थ्य शिविर संचालन गरिनेछ ।
- किशोरकिशोरीहरूको प्रजनन स्वास्थ्यका लागि सुदृढ स्वास्थ्य सेवा एव व्यवहारिक यौन तथा प्रजनन स्वास्थ्य शिक्षा कार्यक्रम र रक्त अल्पता हुनबाट जोगाउन प्रत्येक हप्ता निशुल्क आइरन फोलिक एसिड वितरण कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
- गाँउपालिका अन्तर्गतका स्वास्थ्य संस्थाहरूमा न्यूनतम सेवा मापदण्ड अनुरूप ६५ अंक प्राप्त भएकोले आगामी बर्ष ८० अंक भन्दा बढी अंक प्राप्त गर्न आवश्यक सामग्रीहरू तथा औषधीहरूको व्यवस्थापन गरिनेछ ।
- आयुर्वेद औषधालयबाट प्रवाह भएको सेवालालाई थप प्रभावकारी बनाउँदै आयुर्वेद स्वास्थ्य शिविर र योग शिविरहरू संचालन गरिनेछ । स्थानीय जडीबुटी स्रोतको पहिचान र संरक्षण गर्दै आयुर्वेदीय जडीबुटी औषधीको विकासमा प्राथमिकता दिइनेछ ।

खानेपानी तथा सरसफाई

- स्वच्छ सफा र पर्याप्त खानेपानी नागरिकको अधिकार नीति अनुरूप **एक घर एक धारा** खानेपानी बनाउन मुहानहरूको संरक्षण र पानीको विनियोजन र लिफ्ट खानेपानी आयोजनाको लागि नेपाल सरकार प्रदेश सरकार र विभिन्न संघ संस्थाहरूसँग समन्वय र सहकार्य गरिनेछ ।
- **सिसा र प्लास्टिक रहित गाँउपालिका** निर्माणका लागि फोहरमैला व्यवस्थापनका विभिन्न कार्यक्रमहरू संचालन गरिनेछ ।
- गाँउपालिकाको १० बर्षिय खानेपानी सरसफाई र स्वच्छता योजना (**WASH PLAN**) कार्यान्वयनमा विशेष जोड दिइनेछ ।

सस्कृति प्रवर्द्धन

- सुनकोशी गाँउपालिकाभिन्नका स्थानीय भाषा साहित्य कला र सस्कृतिको संरक्षण र सम्बर्द्धनमा विशेष ध्यान दिइनेछ । यससँग सम्बन्धित विभिन्न कार्यक्रमहरू संचालन गरी पर्यटकहरूलाई आकर्षण गरिनेछ ।
- गाँउपालिकामा रहेका गुम्बा, मठ, मन्दिरहरू, पोखरी र चौताराहरूको पहिचान संरक्षण एवं सम्बर्द्धनका लागि जोड दिइनेछ ।
- मर्मत संभार गर्नुपर्ने तथा अधुरा योजनाहरू बाहेक नयाँ मठ, मन्दिर, गुम्बा, चर्च लगायतको धार्मिक ऐतिहासिक र सामुदायिक भवनहरू आगामी वर्ष निर्माण नगर्ने नीति लिइनेछ ।

लैङ्गिक समानता एवं समाजिक समावेशीकरण

- महिला बालबालिका दलित तथा उत्पिडित जनजाती विपन्न सिमान्तकृत अपाङ्ग एवं पछाडी परेका वर्गलाई लक्षित कार्यक्रमहरू उनिहरूबाटै संचालन गर्न उत्प्रेरित गरिनेछ । राष्ट्रिय मुलप्रवाहीकरणको नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
- मानव बेचबिखन, घरेलु हिंसा, बालश्रम छुवाछुत तथा सामाजिक कुरितीको रूपमा रहेका प्रथाहरूको सबै पक्षहरूको सहयोगमा न्युनिकरणका लागि विविध कार्यक्रमहरू संचालन गरिनेछ । लैङ्गिक समानता र शक्तिकरणका कार्यक्रम क्षमता र नेतृत्व विकास कार्यक्रम व्यावसायिक सीप विकासका कार्यक्रम बहस पैरवी तथा जनचेतनामूलक अभियान समूह सहकारी र सहूलियतपूर्ण ऋण कार्यक्रमहरू संचालन गरिनेछ ।
- घरेलु हिंसा बालविवाह बहुविवाह मानव बेचबिखन यौन दुर्व्यवहार बालश्रम र विभेद जस्ता सामाजिक अपराधहरू न्युनिकरणका लागि माध्यमिक विद्यालयका विद्यार्थीहरूमा सचेतना एवं अभिमुखिकरणका कार्यक्रमहरू संचालन गरिनेछ । साथै बालक्लब तथा किशोरी संजाल क्षमता विकास कार्यक्रम एवं जनप्रतिनिधी र सरोकारवालाहरूबीच अन्तरक्रिया कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
- महिला, बालबालिका, दलित, अपाङ्ग, जेष्ठ नागरिक, असहाय लोपोन्मुख समुदाय र एकलहरूको हक र अधिकार सुनिश्चित हुने वातावरण सिर्जना गरिनेछ । साथै सामाजिक सुरक्षा र मानव अधिकारका लागि सचेतना कार्यक्रमहरू संचालन गर्न सामाजिक संघ संस्थाहरूलाई समेत परिचालन गरिनेछ ।
- जेष्ठ नागरिकहरूको अनुभव आदान प्रदान एवं अन्तरपुस्ता अन्तरसीप हस्तान्तरण कार्यक्रमहरू संचालन तथा जेष्ठ नागरिक सम्मान कार्यक्रम गरिनेछ । पारिवारिक रूपमा उपेक्षित अपहेलनामा परेका जेष्ठ नागरिकहरूको लागि गाँउपालिकास्तरमा एक जेष्ठ नागरिक आश्रमको व्यवस्था गर्न संघ तथा प्रदेश सरकारसँग पहल गरिनेछ ।

- घुम्ती शिविर संचालन गरी जेष्ठ नागरिक तथा अपाङ्गता परिचयपत्र वितरणलाई प्रभावकारी बनाइनेछ ।
- ३५ वर्ष भन्दा माथि ५९ वर्षसम्म अविवाहित महिलाहरूलाई आर्थिक सहयोग प्रदान गरिनेछ ।
- ग र घ वर्गका अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूलाई आर्थिक सहायता एव आवश्यक सहयोगी सामग्री उपलब्ध गराइनेछ ।
- बालमैत्री गाँउपालिका घोषणाका लागि सूचकहरूको आधारमा कार्ययोजना निर्माण गरि अगाडी बढिनेछ ।
- लक्षित वर्गको निजामति सेवा र शिक्षक सेवामा पहुँच वृद्धिका लागि तयारी कक्षा संचालन कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
- हिसाबाट पिडित महिलाहरू र विपद र जोखिममा परेका बालबालिकाहरूका लागि राहत तथा आर्थिक सहायता प्रदान गर्न आकस्मिक कोषको व्यवस्थापन गरिनेछ ।
- **एक वडा एक महिला उपभोक्ता समिति** मार्फत योजना तथा कार्यक्रम संचालन गरिनेछ । महिला उपभोक्ता समिति मार्फत कार्य गर्दा जनश्रमदानमा छुट दिइनेछ ।

युवा तथा खेलकुद

- एक वडा एक खेलकुद मैदान निर्माण तथा स्तरोन्नती गर्ने नीतिलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
- विद्यालयस्तरीय राष्ट्रपति रनिङ शिल्ड प्रतियोगिता र वडा स्तरीय खेल कार्यक्रमहरू संचालन गरी खेलकुदको विकास गरिनेछ । यस गाँउपालिकाबाट जिल्ला प्रदेश र राष्ट्रिय स्तरमा छनौट भएका प्रशिक्षक तथा खेलाडीहरूलाई प्रोत्साहन गरिनेछ ।
- सुनकोशी गाँउपालिकाको आर्थिक सामाजिक र राजनीतिक विकासका गतिविधिहरूमा युवाहरूको परिचालन गरिनेछ ।
- युवा उद्दमीहरूलाई उद्योग तथा व्यवसाय दर्ता नविकरण ऋण सहूलियत र अनुदानमा विशेष व्यवस्था गरिनेछ ।
- सामाजिक विकृतिहरू, कुरिती र कुसंस्कार, घरेलु हिंसा, सामाजिक हिंसा, बालविवाह, बहुविवाह, सामाजिक विभेद र छुवाछुतजन्य अपराधहरूको न्यूकरणका लागि युवाहरूको परिचालन गरिनेछ ।

न्यायिक समिति र सामाजिक परिचालन

- न्यायिक समितिलाई हार्डवेयर र सफ्टवेयर सामग्रीहरूबाट सुविधा सम्पन्न बनाइ न्याय निरोपणमा सिध्रता र विधि कायम गरिनेछ । एक न्यायिक समिति इजलास र निवेदन दर्ता र फछौँट प्रणालीको एक सफ्टवेयर जडान गरिनेछ ।

- लैङ्गिक र घरेलु हिंसा रहित परिवार र समाज निर्माण गर्न मनोसामाजिक परामर्शकर्ताहरू मेलमलापकर्ता हरू र जनप्रतिनिधिहरूलाई अभिमुखिकरण गरी परिचालन गरिनेछ । साथै सरकारी तथा गैरसरकारी संस्थाहरूको समेत परिचालन गरिनेछ ।

पोषण सुधार सम्बन्धी

- प्रजनन उमेर समूहका महिला ५ वर्ष मुनिका बालबालिका र किशोरकिशोरीहरूमा हुने सबै खाले कुपोषण घटाउन बहुक्षेत्रिय पोषण योजना अनुरूप कार्यक्रमहरू संचालन गरिनेछ ।
- स्वास्थ्य संस्थाहरूमा पोषण कर्नर चुस्त दुरुस्त राखि लक्षित समूहलाई अभिमुखिकरण गरिनेछ । कुपोषण भएकाहरूको लागि विशेष उपचारको व्यवस्था गरिनेछ ।

३.पूर्वाधार विकास

सडक तथा पुल

- सुनकोशी गाँउपालिकाको यातायात गुरुयोजना निर्माण भएकोले गुरुयोजनाको विश्लेषणको आधारमा दिगो र सुरक्षित सडक निर्माणमा ध्यान दिइनेछ । संघ र प्रदेश सरकारबाट शर्त र समपुरकमा विनियोजन भएका योजनाहरू बाहेक नयाँ सडकहरू निर्माण गरिनेछैन । पुराना सडकहरूको स्तरोन्नती र कालोपत्रे गर्ने कार्यलाई विशेष प्राथमिकतामा राखिनेछ ।
- एक वडा एक दिगो र सुरक्षित कालोपत्रे सडक निर्माण कार्यलाई बजेटको पहिलो प्राथमिकतामा राखिनेछ ।
- नागी मतनबास बन्दीपुर कोटगाँउ डाँगी काफ्लेचौर महाभारत कृषि सडक लगायत वडाभित्रका महत्वपूर्ण सडकहरूको लागि संघ र प्रदेश सरकारसँग पहल र सहकार्य गरी स्तरोन्नतीको कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
- सडक निर्माणको क्रममा हुने क्षतिहरू कम तथा सुरक्षित र सुन्दर सडक क्षेत्र निर्माण गर्न सडकको तल र माथी क्षेत्रमा उपयुक्त रुख विरुवाहरू रोप्ने कार्यमा विशेष ध्यान दिइनेछ ।
- गाँउपालिकाभित्र आवश्यक ठाँउमा झोलुङ्गे पुलहरू तथा साहसिक खेलका लागि पुलहरू र संरचना निर्माणको लागि सबै तहहरूसँग सहकार्य गरिनेछ ।

सिँचाई

- गाँउपालिकाभित्रका सिँचाइका सबै कुलोहरू मर्मत तथा निर्माण कार्यलाई पहिलो प्राथमिकतामा राखिनेछ ।
- परम्परागत तथा आधुनिक सिँचाई योजनाहरू (थोपा स्प्रिङकल लिफ्ट आदि)लाई विशेष प्राथमिकतामा राखिनेछ र गाँउपालिका भित्रका सबै कृषि जमिनहरूमा सिँचाई हुने व्यवस्था मिलाईनेछ ।

- एक गाँउ एक पोखरी नीति अबलम्बन गरी पर्यावरणीय पक्षलाई समेत जोड गर्दै कृषि योग्य जमिनहरू सिँचाइ गर्न शुरुवात गरिनेछ ।

भवन तथा सहरी विकास

- सुनकोशी गाँउपालिकाभित्र भवन घर टहरा तथा संरचनाहरू निर्माण गर्दा नेपाल सरकार र गाँउपालिकाको भवन निर्माण आचारसंहिता तथा मापदण्डको पालना गराउने कार्य कडाइका साथ लागू गरिनेछ । साथै भू-उपयोग नीति अनुरूप वर्गीकरण भएको जमिन सोही अनुसार उपयोग गर्न जोड दिइनेछ ।
- भवन घर टहरा तथा संरचनाहरूको अनिवार्य अभिलेखिकरण गर्न सरकारी संरचनाहरूको प्राविधिक मूल्याङ्कन गर्न तथा निजी संरचनाहरूको ५० प्रतिशत छुटमा प्राविधिक मूल्याङ्कन गराउन परामर्श सेवा उपलब्ध गराइनेछ । साथै आगामी बर्षलाई अभिलेखिकरणको अन्तिम बर्षको रूपमा लिइनेछ ।
- जोखिममा रहेका घर तथा बस्तीहरूको स्थानान्तरण गरी व्यवस्थित बस्ती विकासको नीति लागू गरिनेछ ।
- सुन्दर र सफा गाँउ टोल तथा बजारहरू निर्माणको लागि टोल विकास संस्थाहरूलाई सक्रिय बनाइ परिचालन गरिनेछ ।

उर्जा लघु तथा साना जलविद्युत (वैकल्पिक उर्जा समेत)

- आगामी आर्थिक बर्षमा सबै वडाहरूमा विद्युतको पहुँच पुर्याई उज्यालो सुनकोशी गाँउपालिका घोषणा गरिनेछ ।
- सुनकोशी गाँउपालिकाभित्र वैकल्पिक उर्जाको प्रयोगमा विशेष जोड दिइनेछ । खाना पकाउने उर्जाको रूपमा प्रयोग हुँदै आएको सिलिन्डर ग्यासको विस्थापनका लागि विपन्न नागरिकहरूलाई अनुदानमा प्रत्येक बर्ष विद्युतीय चुलो वितरण गरिनेछ । सार्वजनिक क्षेत्रका सबै कार्यालयहरूमा विद्युतीय चुलो प्रयोग गर्नुपर्ने नीति अबलम्बन गरिनेछ ।
- बातावरणीय प्रदुषणमा न्यूनिकरण गरी सफा स्वच्छ र सुन्दर सुनकोशी निर्माणको लागि विद्युतीय उर्जा र विद्युतीय सवारीको प्रयोग गर्न प्रोत्साहन गर्ने नीति लागू गरिनेछ ।

सूचना प्रविधि तथा संचार

- सुनकोशी गाँउपालिकाभित्रका गुणस्तरीय टेलिफोन तथा इन्टरनेट सेवाका लागि सम्बन्धित निकायहरूसँग समन्वय र सहकार्य गरी अनलाइन सेवा प्रवाहलाई थप प्रभावकारी बनाइनेछ ।
- सुनकोशी गाँउपालिकाको वेबसाइट र फेसबुक पेजहरू मार्फत सबै नागरिकहरूमा सूचनाको हक प्राप्त भएक महसुस गराइनेछ । गाँउपालिकाको सम्पूर्ण निर्णयहरू सार्वजनिक गर्ने व्यवस्था गरिनेछ ।

- सुनकोशी गाँउपालिकाको सेवाहरु र सबै तथ्याङ्कहरुमा नागरिकहरुको सरल सहज र प्रविधिमैत्री पहुँचका लागि **सुनकोशी एप** संचालन गर्न पहल गरिनेछ ।
- क्यू आर मार्फत कर संकलन, इमेल मार्फत सेवा प्रवाह र सहजीकरण र डिजीटल तथा अनलाइन सेवा प्रवाहलाई सुदृढीकरण गर्दै लगिनेछ ।
- विकाससँग सञ्चार र सञ्चारसँगै विकासको अवधारणा आत्मसाथ गरिनेछ ।

४.वातावरण तथा विपद व्यवस्थापन

वन तथा भू-संरक्षण जलाधार संरक्षण वातावरण संरक्षण जलवायु परिवर्तन

- सुनकोशी गाँउपालिकाभित्रका भूमि तथा वनक्षेत्रलाई संरक्षण र विकासका लागि वृक्षारोपणका तथा भू-संरक्षणका कार्यक्रमहरु संचालन गरिनेछ । वृक्षारोपण गरी भू-संरक्षणमा योगदान पुर्याउने व्यक्ति तथा समूह र टोल विकास संस्थाहरुलाई सम्मान प्रोत्साहन तथा पुरस्कृत गरिनेछ । हरियो सुनकोशी गाँउपालिका निर्माणमा जोड दिइनेछ ।
- दुर्लभ पशुपंक्षि एवं वन्यजन्तु जोगाई वृद्धि गराउन समुदायमा आधारित संरक्षण प्रणाली अबलम्बन गरिनेछ ।
- जलवायु परिवर्तन अनुकूलनका कार्यक्रमहरु संचालन गरिनेछ । खानेपानीका मुहान संरक्षण सुख्खा क्षेत्रलाई सिँचाइको व्यवस्था गरी वृक्षारोपण र ठुला रुखहरुको संरक्षण गर्ने कार्यमा विशेष ध्यान दिइनेछ ।
- रोशी खोला सुनकोशी नदि क्षेत्र लगायत गाँउपालिका भित्रका खोला तथा कटान क्षेत्रमा तटबन्धन र वृक्षारोपणको व्यवस्थाको लागि समन्वय र सहकार्य गरिनेछ ।
- वातावरण संरक्षण ऐन तथा नियमावलीको पूर्ण रूपमा कार्यान्वयन गरिनेछ ।

फोहरमैला व्यवस्थापन SANITARY LAND FILL SITES

- फोहरमैला व्यवस्थापनका लागि फोहरमैला उत्पादनमा कमी गर्ने, पुन प्रयोग गर्ने तथा प्रशोधन (REDUCE, REUSE, RECYCLE) नीति अबलम्बन गरिनेछ ।
- फोहरमैलाहरु बढी निष्कासन हुने क्षेत्रमा सिसा प्लास्टिक अन्य फोहरहरु (कुहिने र नकुहिने) वर्गीकरण गरी राख्न सकिने डस्टविनहरु राखिनेछ ।
- सार्वजनिक स्थानमा फोहरमैला गर्नेहरुलाई दण्ड तथा जरिवाना गरिनेछ । फोहरमैला वापतको शुल्क तथा करबाट उठेको रकमलाई फोहरमैला व्यवस्थापनमा नै खर्च गरिनेछ ।
- आफ्नो क्षेत्र फोहरमैलामुक्त बनाउने टोल विकास संस्था र अन्य समूहहरुलाई व्यवस्थापनका लागि नगद तथा सामग्रीहरु व्यवस्था गरिनेछ ।
- सफा घर, सफा विद्यालय र सफा टोल निर्माण गर्ने नीति अनुरूप फोहरमैला व्यवस्थापन गर्ने घर विद्यालय र टोललाई पुरस्कृत गर्ने प्रणाली विकास गरिनेछ ।
- गाँउपालिकाको डम्पिङ साइडलाई व्यवस्थित गरिनेछ । फोहरमैलाजन्य सबै दुर्गन्ध र असरबाट हुन सक्ने सबै किसिमका क्षतिहरुमा संवेदनशीलता अपनाइनेछ ।

जल उत्पन्न प्रकोप नियन्त्रण विपद व्यवस्थापन वारुण यन्त्र संचालन

- गाँउपालिकाको विपद तथा प्रकोप व्यवस्थापन कोष व्यवस्थापनलाई निरन्तरता दिइनेछ। साथै विपद व्यवस्थापन सम्बन्धि संघ प्रदेश र जिल्ला स्थित विभिन्न निकायहरूसँग उचित समन्वय र सहकार्य गरिनेछ।
- गाँउपालिकाको विपद प्रतिकार्य योजनालाई कार्यान्वयन गर्दै विपद व्यवस्थापनका सबै सामग्री चुस्त दुरुस्त राखिनेछ।
- महामारी भूकम्प बाढी पहिरो आगजनी चट्याङ विद्युत सर्ट डढेलो जंगली जनावरहरूको आक्रमण लगायतको मानवीय तथा प्राकृतिक प्रकोपहरूबाट बच्न नागरिकहरूलाई विभिन्न संचार माध्यमहरूबाट सूचित गरिनेछ। साथै विपदमा उद्धार राहत तथा व्यवस्थापनका लागि एकिकृत सूचना प्रणालीको विकास गरिनेछ।
- विपद र प्रकोपबाट नागरिकहरूमा भएको क्षतिलाई संवोधन गर्न सम्बन्धित सबै निकायहरूसँगको समन्वय र सहकार्यमा राहत तथा सहायता प्रदान गरिनेछ।

५.संस्थागत विकास तथा सेवा प्रवाह

मानव संसाधन तथा संस्थागत क्षमता विकास

- गाँउपालिकाको समग्र विकासका लागि विभिन्न तालिम गोष्ठी भ्रमण अध्ययन अनुसन्धान जस्ता कार्यहरूमा जोड दिइनेछ।
- स्थानिय सीप श्रोत साधन र क्षमताको अधिकतमा उपयोग गर्न विभिन्न सरोकारवाला संघ संस्थाहरूसँग साझेदारीमा विशेष जोड दिइनेछ।
- गाँउपालिका अन्तर्गतका कर्मचारीहरू र जनप्रतिनिधीहरूको लागि व्यक्तित्व विकास सम्बन्धी तालिमहरू कम्प्यूटर र सफ्टवेयर प्रणाली सम्बन्धी ज्ञान र तालिमहरू र नैतिकता र आचरण सम्बन्धी तालिमहरू संचालन गरिनेछ।
- संघ र प्रदेश अन्तर्गतका संस्थाहरू गाँउपालिका महासंघ लगायतका निकायहरूले संचालन गर्ने अभिमुखिकरण तथा गोष्ठीहरूमा समावेशी तरिकाले सक्रिय र अनिवार्य सहभागिता जनाई सिकेका कुरा कार्यालयमा आई सिकाइ आदानप्रदान गर्ने प्रणालीको विकास गरिनेछ।
- सेवा प्रवाहको प्रभावकारिता सम्बन्धमा समीक्षा गर्न जनप्रतिनिधि र कर्मचारीहरूबीचको चौमासिक बैठक बस्ने पद्धतिको विकास गरिनेछ।
- उत्कृष्ट कर्मचारीहरूको मनोबल बढाउन र अन्यमा उत्प्रेरणा जगाउन दण्ड र पुरस्कारको नीतिलाई अबलम्बन गरिनेछ। अतिरिक्त समय खटिइ सेवा प्रवाह गर्ने कर्मचारीहरूलाई कार्यविधि अनुरूप प्रोत्साहन भत्ता उपलब्ध गराइनेछ।

संस्थागत पूर्वाधार नागरिक वडापत्र तथा टोकन प्रणाली

- सुनकोशी गाँउपालिकाभित्र अपाङ्ग, असहाय, वालमैत्री र लैङ्गिकमैत्री पूर्वाधारहरूको निर्माण तथा मर्मत सुधार गरि लक्षित वर्गमैत्री सेवा प्रवाह गरिनेछ।

- स्पष्ट र उपयोगी इलेक्ट्रोनिक/कम्प्युटराइज डिजीटल नागरिक वडापत्रको प्रयोग गरिनेछ ।
- छिटो छरितो र प्रभावकारी सेवा प्रवाहको लागि शाखाहरु र कर्मचारीहरुको उपयुक्त विभाजन सहित पारदर्शी जवाफदेही र मुस्कान सहितको सेवा प्रणालीको विकास गरिनेछ ।

सेवा प्रवाहका मापदण्ड निर्धारण

- स्थानीय तह संस्थागत क्षमता स्वमूल्याडन LISA कार्यविधि अनुरूप गाँउपालिकालाई अपग्रेड गर्दै लगिनेछ ।
- सेवा प्रवाहलाई सरलीकरण र सहजीकरण गर्न आवश्यक कानूनहरु तथा कार्यविधिहरुको निर्माण गरिनेछ । आन्तरिक नियन्त्रण प्रणालीलाई मजबुद बनाइनेछ ।
- विकासका कार्यक्रमहरुमा सार्वजनिक निजी साझेदारी PPP को नीति अबलम्बन गरिनेछ ।

सेवा प्रवाहमा विद्युतीय सूचना प्रविधीको प्रयोग

- सेवा प्रवाहका सम्पूर्ण कार्यहरु कम्प्युटर र इन्टरनेट प्रणाली मार्फत गरिनेछ ।
- सेवा प्रदायक र सेवाग्राहीहरु प्रविधिमैत्री बनाउन विभिन्न तालिम तथा संचारका कार्यक्रमहरु संचालन गरिनेछ ।
- गाँउपालिका कार्यालय वडाकार्यालयहरु स्वास्थ्य संस्थाहरु र विद्यालयहरुमा सूचना तथा प्रविधिको प्रयोग बढाउन आवश्यक विद्युतीय सूचना प्रविधिका सामग्रीहरु उपलब्ध गराइनेछ ।
- नागरिकहरुमा डिजिटल साक्षरता सम्बन्धि अभिमुखिकरण कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।

६.वित्तिय व्यवस्थापन र सुशासन

राजस्व परिचालन वित्तिय अनुशासन र वित्तिय जोखिम न्युनिकरण

- संचित कोषबाट हुने तलबभत्ता लगायतका सबै सरकारी भुक्तानीहरु इलेक्ट्रोनिक फन्ड ट्रान्सफर EFT मार्फत बैङ्क खातामा मात्रै गरिनेछ ।
- आर्थिक मितव्ययीतालाई जोड दिंदै सुशासन अभिवृद्धिमा जोड दिइनेछ । प्रशासनिक खर्चमा गत वर्षहरुको तुलनामा २५ प्रतिशतले खर्च कटौती गरिनेछ । यस वर्ष अत्यावश्यक बाहेक कार्यालय सामग्रीहरु खरिद गरिनेछैन । जिन्सी श्रेस्ता प्रणालीलाई प्रभावकारी प्रयोग गर्दै सार्वजनिक सम्पतिहरुको एकिन गर्ने र खरिद गुरुयोजना अनुरूप नयाँ खरिद कार्य गरिनेछ ।
- विभिन्न करका क्षेत्रहरु पहिचान गरी नियमानुसार राजस्व संकलन गरिनेछ । राजस्व संकलनको रणनीति तयार गरि सबैलाई करको दायरामा ल्याउने प्रयास गरिनेछ ।
- वडाहरुमा संकलन भएको राजस्वको आधारमा वडामा वजेट विनियोजन गर्ने प्रणाली लागू गरिनेछ ।

लेखाङ्कन आन्तरिक लेखापरिक्षण तथा आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली सार्वजनिक सुनुवाई सामाजिक परिक्षण अन्तिम लेखा परिक्षण तथा बेरुजु फछौँट र सुचना तथा संचार व्यवस्थापन

- गाँउपालिकाको आर्थिक कारोबारहरूको प्रचलित कानूनअनुसार चुस्त दुरुस्त लेखाङ्कन गरिने छ । साथै नियमानुसार आ.ले.प र म.ले.प गरी वार्षिक क्रियाकलापहरू तथा आय व्यायको विवरण आर्थिक मसान्त सक्रिदा वित्तिकै यथासिघ्र सार्वजनिक सुनुवाई गरिने व्यवस्था मिलाईने छ ।
- गाँउपालिकाबाट संचालन हुने हरेक कार्यक्रमहरूको विवरण सोही दिन र एकिकृत आय व्यायको विवरण चौमासिक रूपमा सार्वजनिक गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ ।
- बेरुजु र बेरुजु फछौँटको विषयमा अति सम्बेदनशिलता अपनाइने छ । गत वर्षहरूको बेरुजु गरी संपरीक्षणका लागि कार्ययोजना तयार गरिनेछ ।
- गाँउपालिकाको आन्तरिक नियन्त्रण प्रणालीको विकास गरी लागू गरिनेछ । गाँउपालिकाबाट संचालन हुने योजनाहरू र वडा स्वास्थ्य संस्था र विद्यालयहरूले गर्ने कार्यक्रम तथा क्रियाकलापहरूको सामाजिक परीक्षण गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ ।

आदरणीय गाँउ सभाका सदस्य ज्यूहरू

सभामा उपस्थित महानुभावहरू

६. सुनकोशी गाँउपालिकाको आर्थिक वर्ष २०८०।०८१ को प्रस्तावित नीति तथा कार्यक्रमले गाँउपालिकाको समग्र विकास र समृद्धिमा योगदान पुर्याउनेछ भन्ने हाम्रो विश्वास रहेको छ । गुणस्तरीय शिक्षा र स्वास्थ्यमा सबै नागरिकको पहुँच अभिवृद्धि गर्ने, प्रभावकारी सेवा प्रवाह मार्फत स्थानीय सरकारप्रति नागरिकको विश्वास बढाउने, आर्थिक क्षेत्रको सवलीकरण मार्फत उत्पादकत्व र रोजगारीमा अभिवृद्धि गर्ने र असमानता र विभेदको अन्त्य गर्दै समतामूलक र न्यायपूर्ण समाज निर्माण गर्ने रूपान्तरणकारी दिशामा यो नीति तथा कार्यक्रम हुने विश्वास गर्दै यो नीति तथा कार्यक्रमको प्रभावकारी कार्यान्वयनका लागि सबैको सक्रिय सहभागिता हुनेछ भन्ने विश्वास लिदै आर्थिक वर्ष २०८०।८१ को नीति तथा कार्यक्रम पारित गरिदिनु अनुरोध गर्दछु ।

७. अन्त्यमा यो नीति तथा कार्यक्रम तयार गर्न सहयोग गर्नुहुने स्थानीय राजनीतिक दलहरू स्थानीय समाचार माध्यमहरू राष्ट्रसेवक कर्मचारीहरू सरकारी तथा गैरसरकारी संस्थाहरू संघ र प्रदेश स्तरका सबै सरकारी कार्यालयहरू संघ प्रदेश र स्थानीय तहमा निर्वाचित जनप्रतिनिधि ज्यूहरू विषयगत समितिहरू र नेपाल सरकार र बागमति प्रदेश सरकार प्रति हार्दिक धन्यवाद व्यक्त गर्दै आगामी दिनमा समेत समन्वय सुझाव र सहकार्यको अपेक्षा गर्दछु । धन्यवाद ।